

НЕВИЦЬКО чи НЕВИЦЬКЕ?

Кожен раз їдучи додому в Невицьке поїздом Київ - Ужгород, я думала, де в горах було стільки волів, що аж селище Воловець назвали на їх честь? На жодній картині я не бачила волів на полонині, повинні були бути вівці... І тільки, коли я почула як місцеві жителі самі називають своє місто, я зрозуміла: «валовець», із наголосом на другому складі. Поїзд саме проїжджав величезну улоговину в горах, що дуже нагадувала корито – «валовець, валув»... Воловець.

Хай пробачать мене спеціалісти, але в топонімії є така своя логіка. Зарічево має бути за рікою, Кам'яниця - десь біля кам'яних

розробок, Перечин від місцевого «перич» спочатку, спускаючись з перевалу неприємно потрібно було спочатку зламати опір жителів цього поселення...

Пишуть, що з походженням назви Невицького замку пов'язана легенда: тут ховали молодих наречених з відомих аристократичних родин. Звідси – Замок Наречених, Невестський замок.

Якщо така легенда є, то чому моя бабуся, що знала всі казки на світі, в тому числі і про замок біля якого народилася тоді, коли не було ні телевізора, ні телефону, ні електрики, і прожила довге життя, аж до того часу, коли вже літали в космос, ніколи про таку легенду не згадувала?

Якщо є в топонімії логіка, то давайте думати логічно. Невістка в місцевій говірці – це зовсім не наречена. Корінні жителі в Невицькому, яких уже не так багато залишилось, бо село росте, невістами називають молодих заміжніх жінок, які уже мають дітей і вміють добре вести господарство.

То, може, як з тим Воловцем? Подивимось, як називають село місцеві? Невицько. Не Невицьке, не Невицкое, а Невицько. З наголосом на першому складі. Правда, нагадує прислівник? Де? Близько, далеко, високо, не високо... А якщо прочитати так – Не висько? Не високо... Тобто – низина, долина? В древній говірці села, яка, наприклад, досі зберегла залишки допоміжного дієслова і в однині, і множині (був им (есъм), були -сьме, -сьте і т.д.) всі шиплячі не просто м'які. Хоч місцеві і соромляться своєї вимови, вже не знаю чому, але в цьому їх самобутність Шиплячі незвичайні. Це царина спеціалістів. Але, наприклад, «печиво» - це пе(и)шщиво, чом – шщом. Міг м'який звук «с» с уподібнитись до «к»? Не висько - не вицько.... І люди, що живуть в долині звуться як? Ну ясно... Чи є ще де в Закарпатті люди з прізвиськом Долинич, які були б родом не з Невицького?

А як бути із назвою замку? Хіба що археологи могли б з'ясувати, що було раніше, замок чи поселення. Може, вони виникли одночасно. Для замку потрібен був провіант і люди, тому замок мав будуватись поряд із поселенням. Люди селились в долині, біля річки, яка їх годувала (риба) і удобряла їх поля (під час щорічних весняних повеней на поля потрапляв родючий мул). Якщо добре придивитись, до розташування старого села (так говорять і до сьогодні) то, по середині головної вулиці був потічок. До тепер видно, де він витікав із річки Уж, і де впадав у неї. По обидва боки цього природного джерела води стояли хати. Дуже зручно. Особливо, якщо згадати, що посеред строї Оріховиці на сусідній горі теж є потічок, і посеред Кам'яниці, стара частина якої на узвишші, теж потічок.

В легенді сказано, що із поселення брали матеріал для будівництва (яйця, молоко), тобто брати було зручно із найближчого поселення, яке було в долині, на невисокому місці порівняно з сусідніми дальшими поселеннями і порівняно з пагорбом, на якому будувався замок, тобто з «Невиська». То і замок народ вважав своїм – «Невиським» чи Невицьким. Оскільки хати селяни будували із дерева або глини, то камінь повинні були почати видобувати із початком побудови замку. Так виникла Кам'яниця. Найстаріша частина села розташована теж на невеликому узвишші вздовж потічка, який впадає в Уж, а не відразу біля каменоломні, бо річка щовесни розливалась і могла затоплювати помешкання. Тож довколишні поселення були на узвишші, в тому числі і безпосередньо біля замку, і тільки одне не високо, заховане в долині, під лісом – Невицьке.

Марія Пуглик, газ. "Чиста політика", №12(82),29 березня 2008р.